

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
УСТАВНИ СУД**

УСТАВНА ЖАЛБА

11000 Б Е О Г Р А Д
Булевар краља Александра 15

Назив: **СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА**

ПИБ број из Регистра Агенције за привредне регистре 102252116

Седиште: Земун, Магистратски трг број 3

Број телефона: 011 316 6970

Законски заступник: Проф. др Војислав Шешељ, председник Странке

Број телефона: 011 316 6970

Сагласан сам да јавности буде доступан идентитет подносиоца ове уставне жалбе.

ПОЈЕДИНАЧНИ АКТ КОЈИ СЕ ОСПОРАВА

Назив и доносилац појединачног акта: Републичка изборна комисија - Извештај о укупним резултатима избора за народне посланике Народне скупштине Републике Србије

Ознака (бр) акта: 02 Број 013-1465/20

Датум доношења појединачног акта: 5. јун 2020. године

Датум пријема оспореног акта: „Службени гласник Републике Србије 96/2020“ од 5. јула 2020. године.

Правни основ за подношење ове жалбе је члан 167. став 2. тачка 5. Устава Републике Србије који прописује да Уставни суд одлучује о изборним споровима за које законом није одређена надлежност судова.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Избори који су за Народну скупштину Републике Србије одржани 21. јуна 2020. године и поновљени 1. јула 2020. године су апсолутно нерегуларни па самим тим и нелегитимни.

Преурањене изборне радње

Што се тиче ових избора једино што је било у складу са законом јесте да су расписани у законском року. Све што се после тога догађало представљало је грубо кршење изборног законодавства и давање овлашћења за учешће у изборном поступку неким квази органима који по Закону о избору народних посланика нису органи за спровођење избора. Неке изборне радње Републичка изборна комисија предузимала је пре расписивања избора, што је такође супротно одредбама Закона о избору народних посланика. Изборни процес је строго формалан, са прецизно утврђеним роковима и никада пре се није десило да ово правило буде прекршено.

Измена Закона о избору народних посланика

Закон о избору народних посланика мењао се усред изборног поступка, чиме су учесници у изборном поступку имали различите услове (овера потписа подршке код општинске управе) и што је у најмању руку неуобичајено.

Одлка скупштинске већине да потписе подршке бирача изборним листама могу оверавати службеници локалних самоуправа је апсолутно незаконита. Образложење да је овера код јавних бележника отежана због вируса короне нија била оправдање за ову незакониту одлуку. Кризни штаб у том предизборном периоду није предлагао никаква ограничења осим забране великих скупова. Јавни бележници су сасвим нормално радили свој посао. А и да није било тако, општински службеници су могли оверавати само потписе подршке за локалне изборе. За парламентарне је то апсолутно било немогуће, јер то никада није била надлежност локалних самоуправа. Једино што је евентуално било прихватљиво била би одлука да потписе подршке бирача за изборе за народне посланике врше судски оверивачи. Тако је и било пре увођења јавних бележника у наш правни систем. Владајућа већина у

Народној скупштини донела је овакву измену закона да би они сами једноставније прикупили потписе за 14 изборних листа које су учествовале на изборима, а потписе им је обезбеђивала Српска напредна странка. Преносећи овај посао на локалне самоуправе лако су обезбеђивали те потписе. Бирач није морао ни да дође да потпише образац подршке. Општински службеници су их буквално преписивали из бирачког списка. И потписивали, наравно. Овом накарадном одредбом Измена и допуна Закона о избору народних посланика у неравноправан положај су доведене странке које су регуларно прикупиле потписе подршке бирача и уредне кандидатуре предали Републичкој изборној комисији пре проглашења епидемије Ковид 19.

Изменама Закона о избору народних посланика, као и предузимању низ незаконитих радњи у изборном поступку претходио је састанак председника Републике Александар Вучића са такозваним Европским конвентом за људска права који чине различите шпијунске невладине организације попут Фонда за хуманитарно право Наташе Кандић, Иницијативе младих за људска права, Фонда за отворено друштво самозваног експерта Милана Антонијевића и сличних организација које у Београду организују шиптарски фестивал Мирдита и обележавање наводног геноцида у Сребреници. Председник Републике је на том састанку прихватио све што су ове групације тражиле и одатле је почeo суноврат изборног процеса.

Своју улогу у урушавању регуларности избора имао је и пензионисани европски парламентарац Едуард Кукан и наводни служеник Европске уније Кнут Флакенштајн, енглез, чија је држава изашла из Европске уније. Њих двојица су били у посети Народној скупштини и Влади Републике Србије и оставили српским званичницима домаће задатке.

Већина у Републичкој изборној комисији је од октобра 2019. године под утицајем невладиних организација и Владе Републике Србије одлучила да спроведе поједине радње које се иначе спроводе после расписивања избора . За мешање у рад Републичке изборне комисије Влада Републике Србије, као извршини орган власти, а ни невладине организације немају законски основ. Према Закону о избору народних посланика органи за спровођење избора самостални су и независни у раду и раде на основу закона и прописа донетих на основу закона. За свој рад органи за спровођење избора, Републичка изборна комисија и бирачки одбори, одговарају органу који их је именовао. То значи да Републичка изборна комисија за свој рад одговара Народној скупштини Републике Србије, а бирачки одбори Републичкој изборној комисији. Влади Републике Србије никако!

Влада Републике Србије у сарадњи са невладиним организацијама је крајем 2019. године донела закључак којим је препоручено Републичкој изборној комисији шта мора да унесе у Упутство о спровођењу избора који треба да се одржи у 2020. години, које се иначе доноси за сваке изборе у року од пет дана од дана расписивања избора. Ово је било

противуставно и противзаконито мешање Владе у рад самосталног државног органа, који као и Владу бира Народна скупштина.

Уважавајући препоруке за унапређење изборног процеса, садржане у препорукама Канцеларије за демократске институције и људска права Организације за европску безбедност и сарадњу, Владе Републике Србије и Радне групе за сарадњу са Организацијом за европску сарадњу и Канцеларијом за демократске институције и људска права у координацији и праћењу спровођења примене препорука за унапређење изборног процеса, Републичка изборна комисија је 2. децембра 2019. године донела Закључак, 02 Број: 013-78/19, којим се обавезала шта ће по расписивању избора, дефинисати у Упутству за спровођење избора.

У Закључку је наведено да се организују и спроведу инструктаже везане за рад у бирачким одборима, да се омогући домаћим и срним посматрачима да прате све изборне радње, а што су у ствари и до тада могли, али требало се додворити невладиним и страним организацијама које су то навеле као недостатке претходних изборних процеса у Републици Србији, да одмах после примопредаје изборног материјала после гласања између бирачког одбора и радног тела, радно тело у свом седишту скенира записник о раду бирачког одбора и електронским путем га достави Републичкој изборној комисији, која ће га без одлагања објавити на својој веб презентацији.

Интересантно је и симптоматично да су на дан избора, по завршетку изборног дана, кад је требало скенирати записнике у скоро целој Србији забаговали скенери и били су ван функције скоро сат и 30 минута, а у том периоду већ су почели поједини да објављују резултате. Изгледа да је користи од скенера имао највише добављач од кога су набављени.

У Закључку је даље наведено да уколико Републичка изборна комисија не добије записник о раду бирачког одбора, или ако на основу записника о раду бирачког одбора утврди да резултати гласања нису логичко-рачунски исправни, тако да се не могу утврдити резултати гласања на том бирачком месту, Републичка изборна комисија ће донети решење којим се констатује да се на том бирачком месту не могу утврдити резултати гласања па ће наложити поновно гласање на том бирачком месту, за које се образује нови бирачки одбор; да сваки бирач после гласања, временски неограничено има право од Републичке изборне комисије да тражи увид у бирачки списак и да утврди да ли је гласао или не, а без икаквих правних последица, што је потпуно бесmisлено, пошто је рок за подношење приговора 24 часа од донете одлуке, односно учињене радње. У наведеном Закључку наведено је да се у Правилима о раду бирачких одбора дефинише да уколико бирачки одбор констатује или посумња да неки бирач није убацио гласачи листић у кутију да се позове полиција и радно тело, а што је противзаконито, пошто се гласалим сматра бирач који је заокружен у изводу из бирачког

списка, а у гласачкој кутији може бити мање листића од бирача који су гласали, али не може бити виш. Члан 74. Закона о избору народних посланика .

Према члану 58. став 5. Закона о избору народних посланика припадници полиције на дужности могу ући на бирачко место само ако су на бирачком месту нарушени ред и мир, што овде није случај. Предлог чланова Републичке изборне комисије из Српске радикалне странке да се полиција позове кад се сазна да активисти странака, а најчешће, претходни избори су показали, Српске напредне странке, стоје испред бирачких места где нуде новац и где траже доказе од бирача да су гласали за ту политичку опцију, (такозвани бугарски воз), одбијен је већином гласова Републичке изборне комисије. Али је прихваћено да се уведе могућност да сваки бирач после избора у било које време може да провери да ли је лично гласао или није, што је беспредметно и нема никаквог смисла пошто се приговор због повреде изборног права подноси Републичкој изборној комисији у року од 24 часа од те повреде. С друге стране, кад се утврди неправилност у записнику о раду бирачког одбора, напредњачка већина у Републичкој изборној комисији не дозвољава члановима Комисије отварање цака са бирачког места да би се утврдило право стање, а на захтев сваког бирача који је можда гласао, а можда није дозвиљава се увид, без икаквог правног основа и што је најважније, без икаквих правних последица.

Чланови Републичке изборне комисије, представници Српске радикалне странке, указивали су на незаконитост и беспотребност преурањење обука чланова бирачких одбора, али су те инструктаже ипак одржане. Интересантно је да записници о раду бирачког одбора никада нису били лошији него на овим изборима када су их попуњавали инструисани чланови бирачких одбора, који су углавном били из Српске напредне странке.

Прави разлог за организовање инструктажа за чланове бирачких одбора био је да се на време сазна ко су будући чланови бирачких одбора, да се ступи с њима у контакт и манипулише до одржавања избора. Тако је владајућа Српска напредна странка преузела комплетну контролу изборног процеса. Многе чланове бирачких одбора који нису били из владајуће странке су унапред подмитили, неке су наговорили да на бирачком месту буду на њиховој страни и да се праве да не виде манипулатије њихових чланова, а неке су наговорили да за новац који су добили не дођу уопште на бирачко место. Иако су те инструктаже одржане никад неуреднији записници о раду бирачких одбора нису били, а на сваком бирачком месту представници Српске напредне странке имали су папире са редним бројевима из извода из бирачког списка и водили евиденцију ко је гласао, а ко није и обавештавали странку о томе, што је противзаконито и изричito забрањено актима Републичке изборне комисије.

Записници су потписивани од малог броја чланова бирачких одбора, неретко од стране само једног члана. Тврђу да записници никад нису били неуреднији поткрепљује и чињеница

да је на 234 бирачка места поновљено гласање, од чега на 233 бирачка места управо из разлога што се на тим бирачким местима није могао утврдити резултат гласања због неуредних записника. На инструктажама одржаним од стране чланова Републичке изборне комисије из Српске радикалне странке, упозоравано је на кривичну одговорност оног члана бирачког одбора који води било какву евиденцију, осим евиденције цртицама о броју изашлих, пошто је бирачки одбор у обавези да саопштава Комисији бројчану излазност, али с обзиром на оно што се дешавало на бирачким местима очигледно је да је Српска напредна странка имала своје незаконите инструктаже. Поседовање извода из бирачког списка или података из списка на дан одржавања избора, од било кога осим бирачког одбора, представља кривично дело.

Препоруке Владе Републике Србије из 2019. године су биле и да се у Упутству за спровођење избора, који ће бити расписани и одржани 2020. године наведе да ће Републичка изборна комисија и невладине организације одржати инструктаже инструктора сталног састава бирачких одбора, чланова бирачких одбора у сталном саставу и проширеног састава бирачких одбора, а што је посебна бесмислица, с обзиром да право на проширењи састав бирачких одбора стичу подносиоци проглашених изборних листа тек по проглашењу листа. Ово ипак указује да је Александар Вучић, као председник Српске напредне странке већ тада знао ко ће поднети изборне листе па да им учини и обучи им будучи чланове бирачких одбора у проширеном саставу. И онако су то све били чланови Српске напредне странке. И онако је за 14 изборних листа потписе подршке бирача обезбедио Александар Вучић. Ово није незаконито, али је неморално и са свим неправилностима баца сенку на регуларност управо завршених избора.

О овим Владиним налозима Републичкој изборној комисији одржана су, без икакве потребе, четири округла стола у Нишу, Крагујевцу, Новом Саду и Београду. За ово су такође непотребно потрошена средства из буџета Републике Србије. На овим окружним столовима учествовали су владини службеници, самозвани експерти, представници невладиних организација, чланови Републичке изборне комисије и чланови локалних изборних комисија из наведених градова.

На тим окружним столовима представници Владе инсистирали су на незаконитим инструктажама како инструктора за инструктажу сталног састава бирачких одбора тако и чланова бирачких одбора у проширеном саставу. За инструктажу проширеног састава бирачких одбора, који се именују пет дана пред изборе, а које предложују подносиоци проглашених изборних листа, Влада је предложила „познаваоце изборног законодавства из реда невладиних организација“, а чланови Републике изборне комисије могу бити присутни на тим инструктажама, без права учешћа у раду. Невероватно! Програм те обуке предложују невладине организације, а Републичкој изборној комисији даје само на увид. Иако у мањини,

чланови Републичке изборне комисије из Српске радикалне странке, својим аргументованим дискусијама на окружним столовима успели су да убеде већински део Републичке изборне комисије, да невладини „експерти“ ипак не одрже инструктаже чланова проширеног састава бирачких одбора. Представници Републичке изборне комисије из Српске радикалне странке предлагали су да све што се ставља у надлежност Комисији, а противзаконито је, буде упућено Народној скупштини, односно да се то жели већина у Републичкој изборној комисији предложи кроз измене и допуне Закона о избору народних посланика и да се законито прошире надлежности Републичке изборне комисије, што би дало легитимитет и легалитет за све те радње које су незаконито предузимане у току изборног процеса. Представници Владе су тај предлог одбили са образложењем да је то нецелисходно, пошто су избори за пола године, а ипак касније није било нецелисходно мењати Закон после расписаних избора. Мењање изборног законодавства после расписивања избора не познају савремене парламентарне демократије.

На окружном столу у Београду присуствовао је Бојан Клачар испрд ЦЕСИД-а, који је на крају рекао да је задовољан пошто су сви њихови предлози прихваћени, једино би још требало да гласачки листићи појединачно буду нумерисани као што је то у Црној Гори. Ово не треба посебно коментарисати, пошто је све речено.

Усвојено је да се обуке врше, између осталог, и на основу Упутства за спровођење избора из 2016. године, иако су чланови Српске радикалне странке упозоравали да се то упутство из 2016. године не може користити, с обзиром да се упутства доносе за сваке изборе посебно и темпоралног су карактера. За напредњаке у Републичкој изборној комисији примена закона није била приорит, од почетка до краја изборног процеса. Зато су ови избори нерегуларни и зато у целости побијамо Извештај о укупним резултатима избора за народне посланике Народне скупштине Републике Србије.

О свим овим неправилностима и мешању Владе и невладиних организација у рад Републичке изборне комисије јавност су обавештавали и народни посланици Српске радикалне странке. Упозоравали смо Александра Вучића и његову скупштинску већину да се не играју с демократијом и демократским принципима. Њему је очигледно било важније да га похвале неки истрошени европски чиновници и зато је убио демократију у Србији.

Предаја изборних листа

Изборне листе предају се дежурним члановима Републичке изборне комисије и представницима стручне службе, када се контролише исправност и законитост предатог материјала, након чега се сачињава извештај о предаји листе. Само чланови Комисије из

Српске радикалне странке савесно су обављали тај посао и били максимално, у складу са законом, сусретљиви према подносиоцима листа да им се омогући да исправе све недостатке у року од 24 часа, када Републичка изборна комисија треба да донесе решење или закључак по поднетој листи. Због свог савесног рада чланови Републичке изборне комисије из Српске радикалне странке наилазили су на осуду колега гоји нису хтели да раде свој посао и код којих се видело ком подносиоцу се неће констатовати неправилности. Тако се десило да члан Комисије из Српске напредне странке подносиоцима Изборне листе 1 од 5 милиона, приликом указивања на недостатке, отворено каже „Не брини ти ништа, листа ти пролази“. Од 21 предате листе, за 14 је потписе прикупљала Српска наредна странка, што се приметило како по приложеној документацији, називу листе, односно подносиоца листе, коалиције или групе грађана, где је форма идентична форми Српске напредне странке. На пример, иза назива коалиције обавезно су стављане две тачке, и то СПАС, ПОКС, Уједињена демократска Србија, Сергеј Трифуновић – Покрет слободних грађана ,ГГ 1 од 5 милиона, ГГ Левијатан, Руска странка. Наклоност према овим подносиоцима била је очигледна код чланова Републичке изборне комисије из Српске напредне странке приликом предаје изборних листа.

Према Закону и Упутству кад изборну листу подносе коалиције странака или групе грађана назив коалиције и изборнр листе у коалиционом споразуму или споразуму о оснивању групе гађана морају бити идентични, међутим то већини у комисији није било битно. Пример за ову тврђњу уочен је кад се код подношења Изборне листе Заветника уочио недостатак у називу изборне листе и целокупне документације, Републичка изборна комисија је већином гласова донела закључак којим је налажено подносиоцу листе да са Законом уподоби само листу и овлашћење за подношење листе, а не и све обрасце подршке којима су грађани дали подршку тој листи, а што је по жалби суд поништио и то много касније када су Заветници почели у јавности да критикују политику Александра Вучића. Или, код Изборне листе Суверенисти, коју је поднео Покрет Доста је било у називу листе Суверенисти недостају знаци навода који постоје у Споразуму. У Споразуму је наведен носилац листе, а у називу листе нема носиоца. Ови недостаци за већинску Републичку изборну комисију су само знакови интерпукције, односно небитан недостатак. Иако је Закон прецизан и таква листа пролази .

Злоупотреба националних мањина у изборном процесу најочитија је на примеру предаје листе Руске странке, коју у име те странке подноси извесни Слободан Николић из Шапца, која има 31 кандидата за народног посланика, а да ни један није припадник руске националне мањине у Србији, а где је један од програмских циљева те странке децентрализација Србије и претварање досадашњих 29 округа у 7 региона.

Према члану 81. Закона о избору народних посланика странка националне мањине јесте она странка за коју Републичка изборна комисија утврди да јој је основни циљ представљање

и заступање интереса националне мањине и заштите и побољшања права припадника националне мањине, у складу с межународно правним стандардима. Чланом 44.став 3.

Упутства за спровођење избора за народне посланике Народне Скупштине расписаних за 21. јун 2020. године прописано је да подносилац изборне листе који намерава да стекне положај политичке странке националне мањине или коалиције политичких странака националних мањина у расподели посланичких мандата дужан је да приликом подношења изборне листе Комисији приложи, између осталог, доказе о политичком деловању на представљању и заступању интереса националне мањине и заштити и побољшању права припадника националне мањине. У овом случају за напредњачки део Републичке изборне комисије доказ о овом деловању је децентрализација Србије. Најсмешнији аргумент који су износили представници Српске напредне странке у Републичкој изборној комисији за прихваташа Изборне листе Руске странке као листе националне мањине била је тврђња да се Руска странка и њен лидер Слободан Николић осећају као Руси, јер су у свом деловању организовали вече српско-руске музике. Оваква листа је проглашена, али овде је била у питању спрега Републичке изборне комисије и Управног суда у Новом Саду, јер је Републичка изборна комисија, после аргументоване дискусије чланова Комисије из Српске радикалне странке одбила проглашење ове изборне листе, али по жалби после друге одлуке Републичке изборне комисије Управни суд у пуној јуриздицији сам решава и проглашава листу.

У име Групе грађана Левијатан – живим за Србију, изборну листу под називом Покрет Левијатан – живим за Србију, у последњим минутама рока за подношење листа, поднео је Јован Стојковић, којом приликом је констатовано да је уз листу поднето око 8000 потписа. Закључком Републичке изборне комисије наложено је подносиоцу листе да у року од 48 часова доставе недостајући број потписа подршке, преко 2000. За 48 часова подносилац листе доставља преко 4700 потписа подршке тој листи. Нико од чланова Комисије, бар не чланови из Српске радикалне странке нису били обавештени да подносилац листе поступа по закључку, као би могли да присуствују пријему материјала и изврше увид у документацију. Правило је у Републичкој изборној комисији да се поруком позивају сви чланови кад се предају листе, додуше ово није предаја листе, али јесте доношење око пола законом прописаних потписа подршке појединој странци, које је требало преконтролисати. Сумња на исправност поднетих изјава бирача због тога постоји. На примедбу члана Комисије из Српске радикалне странке да је немогуће да неко последњи предаје листу са мање од предвиђених 10000 потписа, а да за 48 часова преда преко 4700 потписа подршке. Члан Комисије из Српске напредне странке који је био у прилици да изврши увид у тај материјали констататовао је да је могуће да је у питању тактика подносиоца листе. Ово су само неки од примера како Републичка изборна комисија проглашава изборне листе.

Приликом сазивања седница члановима Републичке изборне комисије углавном није благовремено достављан материјал за тачке дневног реда тако да су га готово увек добијали и на брзину читали приликом самог започињања седнице. Као да је нека невидљива сила желела да све одлуке буду усвојене без садржајне и темељне расправе. Нескривено, чланови комисије из Српске напредне странке су отворено говорили да је Републичка изборна комисија „технички орган“ и да нема потребе да се „држе лекције“ на седницама и да се превише расправља о садржини одлука.

Као никада раније чланови Републичке изборне комисије из Српске напредне странке били су видно нервозни и нерасположени да саслушају аргументе својих колега који нису подржавали њихове очигледне махинације. Некада су се понашали као „муве без главе“. Закажу седницу па је по неколико пута померају. Дешавало се да седница Републичке изборне комисије заказана за 19 почне у 23 часа. Чинило се да је већина у комисији желела да шланови Републичке изборне комисије, а то су углавном представници Српске радикалне странке, можда изгубе стрпљење и да одустану од инсистирања на законитом спровођењу избора. С друге стране, тим неоправданим одувлачењем почетка седнице желели су и да медији напусте седиште Републичке изборне комисије како би се у јавности што мање говорило о махинацијама на које су можда и натерани чланови Комисије из Српске напредне странке. У овоме су често успевали. Заиста се дешавало да новинари изгубе стрпљење и после неколико сата чекања оду.

Подзаконска акта

Упутство за спровођење избора доноси се по правилу кад и обрасци, односно у року од пет дана по расписивању избора и треба да се односи на територију целе Републике Србије. Међутим, већ неколико изборних циклуса већина у Републичкој изборној комисији доноси два упутства; једно за Србију без АП Косова и Метохије, а друго за АП Косово и Метохију, што је супротно и Уставу и Закону. Још горе, за ове изборе Упутство за гласање у АП Косово и Метохија донето је у оквиру Упутства за гласање у иностранству.

Упутством Републичке изборне комисије иначе треба само законске одредбе да прилагоди расписаним изборима, а не да их мења, али већина чланова Комисије у овом сазиву ради управо то.

Упутством за спровођење избора за народне послание Народне Скупштине, расписаних за 21. јун 2020. године, чланом 86. регулисано је на предлог Републичког завода за статистику шта су рачунско – логичке грешке које су последица очигледних омашки у

попуњавању записника о раду бирачког одбора, а које не утичу на утврђивање резултата избора и да Републичка изборна комисија одлучује о начину исправке тих омашки.

Чланом 87. Упутства, опет на предлог статистике, регулисано је да ако Комисија не добије записник о раду бирачког одбора, ако достављени записник није потписан ни од једног бирачког одбора, или ако, на основу записника о раду бирачког одбора, утврди да резултати гласања нису логичко-рачунски исправни тако да се не могу утврдити резултати гласања на том бирачком месту, Комисија ће донети решење којим се констатује да се на том бирачком месту не могу утврдити резултати гласања и наложити поновно гласање, за које се посебним решењем образује нови бирачки одбор.

Ове одредбе Упутства су противзаконите, јер је у Закону о избору народних посланика наведено у којим случајевима се поништавају избори на бирачким местима и избори понављају. Али је још досовска већина у Републичкој изборној комисији својим Упутством променила закон, а актуелна напредњачка већина ово није хтела да мења. Ово значи да иако постоје законом предвиђени разлози за поништавање и обавезно понављање избора на појединим бирачким местима (вишак листића у кутији, непостојање контролног листа у кутији...) избори се неће поништити и поновити ако није поднет приговор. Ово је само један од начина искључивања Републичке изборне комисије из изборног процеса.

Упутство за АП Косово и Метохија се зове Упутство за спровођење гласања на Косову и Метохији, а не за спровођење избора. На овај начин већина у Републичкој изборној комисији је одваја противуставно Косово и Метохију од Републике Србије, јер изборе замењује гласањем, да би се створио привид да избора на осову и Метохији није ни било, већ се само нешто гласало. Представници Српске радикалне странке у Републичкој изборној комисији упозоравали су на ово противуставно и противзаконито одлучивање и позвали се на Одлуку Уставног суда Србије, број: Јуо-149/2014 од 1. децембра 2016. године која је на иницијативу Српске радикалне странке донета, поводом избора за народне посланике од 16. марта 2014. године, а у којој је утврђено да поједине одредбе, тада донетог Упутства за спровођење гласања на изборима за народне посланике, расписаним за 16. март 2014. године, на територији Аутономне покрајине Косово и Метохија у време важења нису биле у сагласности са Законом. Такође је наведено да се према становишту Уставног суда, само доношењем формалне одлуке о утврђивању незаконитости спорних одредаба Упутства из 2014. године могу отклонити и евидентне штетне последице које оне произведу, а ово из разлога што је сагласно одредби члана 166. став.2. Устава, донета одлука Уставног суда о незаконитости спорних одредаба коначна, извршна и општеобавезујућа за све државне органе. Таквим правним дејством ове одлуке управо се онемогућава доношење новог акта Републичке изборне

комисије којом би се и за будуће изборе прописала правила идентичне садржине, која су у супротности са Законом о избору народних посланика.

Међутим већина у Републичкој изборној комисији одлучује како им је у интересу, а не према пропоисима. Недостаци овог упутства за гласање на Косову и Метохији је у томе да су бирачки одбори без проширеног састава, што је у супротности са чланом 29. Закона о избору народних посланика, којим је регулисано да органи за спровођење избора раде у сталном и проширеном саставу, а и подносиоцима листа је онемогућена контрола избора. Према Закону о избору народних посланика, члану 74. по завршеном гласању бирачки одбор приступа утврђивању резултата на бирачком месту. Међутим, наведеним Упутством предвиђено је да се утврђивање резултата обавља ван бирачког места у Граду Врању и Рашкој, пошто ОЕБС преузети материјал са бирачког места и довезе у Град Врање и Рашку. Шта се дешава са изборним материјалом који није пребројан на бирачком месту зна ОЕБС, а не бирачки одбор. На овај начин ОЕБС постаје орган за спровођење избора, а што по закону није. Иначе ово Упутство је донето само два дана пре одржавања избора и мимо уобичајене процедуре да се о њему расправља пре седнице Републичке изборне комисије и на седници Радне групе за доношење аката. Да би се ускратила дискусија о овом Упутству и да би се чланови Републичке изборне комисије подсетили на Одлуку Уставног суда Србије број: Iyo-149/2014 од 1. децембра. 2016. године већина у Републичкој изборној комисији донела је допунско решење о одређивању бирачких места на Косову и Метохији и то у склопу решења које се доноси за иностранство. Да ли је то Републичка изборна комисија, односно њена напредњачка већина одлучила да је Аутономна покрајина Косово и Метохија иностранство за Србију?! Осим што је неуставно, ово решење је скандалозно.

Представник Српске радикалне странке у Републичкој изборној комисији одређен је за једног од координатора за праћење избора у Аутономној покрајини Косово и Метохији. Међутим координаторима није био омогућен улазак на територију Косова и Метохије па су се о стању на бирачким местима обавештавали телефоном.

Гласање ван бирачког места на дан избора

Гласање ван бирачког места регулисано је чланом 72а. Закона о избору народних посланика и прописано је да бирач који није у могућности да гласа на бирачком месту, немоћно или слепо лице, може најкасније до 11 часова на дан гласања, обавестити бирачки одбор о томе да жели да гласа и бирачки одбор је у обавези да им то обезбеди. Међутим напредњачка већина у Републичкој изборној комисији и ову одредбу је искористила за манипулативну бирачима. У Правилима о раду бирачких одбора на координисаном спровођењу

свих избора расписаних за 21. јун 2020. године, у члану 31. прописује да се бирачи за гласање ван бирачког места могу пријављивати бирачком одбору преко радног тела од петка 19. јуна 2020. године, значи два дана пре отварања бирачких места, што је незапамћено у изборним поступцима икада. Радно тело није законом одређен орган за спровођење избора, али вољом већине изборе су спровели Републички завод за статистику и радна тела по локалним самоуправама. Ово представља најгрубље кршење Закона и његову злоупотребу. После овако направљених спискова бирача заинтересованих за гласање активисти Српске напредне странке су их обишли и „убедили“ да гласају за њихову изборну листу, или за неку њихову која је унапред била пројектована за прелазак изборног цензуса.

На седници радне групе којом је руководио Зоран Лукић, члан Републичке изборне комисије из Српске напредне странке износио је разне теорије и „аргументе“ због чега се мења правило о гласању ван бирачког места. Није изнео ни један озбиљан аргумент због чега напрасно мењају одлуку да се на дан избора до 11 часова надлежном бирачком одбору пријаве лица која су заинтересована за гласање ван бирачког места, из законом предвиђених разлога.

Овог пута, ничим изазвано, инсистира се да та пријава почне већ од петка који претходи недељи – изборном дану. Као главни разлог наводи се да је то тако – лепше и боље, јер лица која гласају ван бирачког места одједном има толико – да не би сви стигли да се пријаве у недељу када почну избори, па до 11 часова. Потпуно сулуди аргументи представника владајуће већине. Избори почињу у 07 часова у недељу када је изборни дан, и не могу се лица пријављивати за гласање 3 дана раније. Очигледно је заправо да могу и то само зато што су представници Српске напредне странке закључили да им је и то један од начина за манипулацију изборном вољом грађана.

Рад Републичке изборне комисије по приговорима

Колико је Републички завод за статистику очествовао у креирању резултат избора најбоље говори гостовање њиховог директора, члана Републичке изборне комисије, без права гласа, Миладина Ковачевића на РТС-у у емисији Упитник, 22. јуна 2020. године, где је изјавио да ће се понављати избори на одређеном броју бирачких места, а Републичка изборна комисија после избора није имао ни једну седницу, нити се о понављању избора одлучивало.

Републичка изборна комисија, односно њена напредњачка већина је и приликом одлучивања по приговорима кршила Закон о избору народних посланика на начин што се члановима Комисије уз сазив за дневни ред није достављала потребна документација, достављао се приговор, понекад предлог решења по приговору, без записника о раду бирачког одбора са бирачког места на који се односи приговор. Тек на инсистирање чланова Републичке

изборне комисије из Српске радикалне странке, обезбеђиван је један примерак записника о раду бирачлог одбора на увид свим члановима. Увид у цак никад није дозвољен, а то је једини начин да се утвреде резултати на бирачком месту. Без прегледања изборног материјала у цаку и упоређивања са записником апсолутно је немогуће утврдити да ли су постојали законски разлози за понављање избора на одређеном бирачком месту.

Чланове Комисије председник и секретар Комисије никад нису обавештавали о томе да ли је подносилац приговора поднео тужбу Управном суду, а што су били у обавези, пошто Републичка изборна комисија по одредбама Закона о општем управном поступку уз комплетне списе Управном суду треба да достави и одговор на жалбу. Републичка изборна комисија мора да зна шта се одговара суду. О поднетим жалбама чланови РИК-а сазнавали су из медија. Председник Републичке изборне комисије само би на седници упознао чланове о одлуци суда кад већ буде донета.

Приликом одлучивања о приговорима бирача, Републичка изборна комисија је противзаконито доносила закључке о спајању више десетина, односно стотина приговора од различитих подносилаца, а на основу тог закључка и заједничко решење о одбијању приговора тих подносилаца.

Шта се све дешавало на бирачким mestима тешко је и набројати. С обзиром да су у Српској напредној странци знали какве изборне резултате морају испоставити на крају изборног дана, прибегавали су разним марифетлуцима и преварама. На већини бирачких места били су сами или у апсолутној већини и није им било тешко да обаве „домаћи задатак“. Како је било могуће да буду сами или у апсолутној већини, ако је на изборима учествовала 21 изборна листа? Једноставно. Четрнаест изборних листа за које су напредњаци прикупљали потписе немају никакву инфраструктуру и нису били у стању да обезбеде људе које би ангажовали за рад у бирачким одборима. То су им обезбеђивали локални одбори Српске напредне странке. Ангажовали су чланове своје странке да на бирачком месту глуме представника тих изборних листа и они су радили по налогу свог оптинског одбора. Такође, обилазили су чланове бирачких одбора који нису били њихови, а било је и чланова Српске радикалне странке. Неке су плашили короном и убеђивали да не иду на бирачко место, говорећи им да и њихови многи неће доћи. Да је важно да буде присутно пола чланова да би записници били валидни и да им је боље да седе код куће. Обећавали су да ће их уписати као присутне на бирачком месту и да ће тако моћи да наплате дневницу од 1.500 динара, колико су добијали чланови бирачких одбора. Некима су давали по 5.000 динара да се не појаве на бирачком месту. Некима су претили отказима за чланове породице. Посебно када су у питању чланови породице запослени на одређено време. Нису презали ни од чега. Задатак им је био

да Српска напредна странка освоји више гласова него икада пре. Последице су биле погубне за демократију која је буквально на последњим изборима.

Сви напредњаци на бирачким местима знали су да их нико неће контролисати јер су већ одлучили да онемогуће члановима Републичке изборне комисије да контролу њиховог рада изврше упоређивањем записника са изборним материјалом у цаку који чланови бирачких одбора предају радном телу у општини, а у том радном телу су чланови Српске напредне странке запослени у општини. Знали су и даје Републичкој изборној комисији већ незаконитом одлуком забрањено да контролишу изборни материјал, ако неки бирач није уложио приговор на записник. Све у свему, избори без икакве контроле. У таквим околностима дешавало се свашта. Било је бирачких места на којима је записник потписало само једно лице. У име свих наводно присутних. Било је бирачких места где су на крају дана имали десетине гласачких листића у кутији више од броја заокружених бирача у Изводу из бирачког списка. Буквално су вадили листиће из кутије да би изједначили број са бројем бирача који су гласали по бирачком списку. Ово указује на то да су на бирачким местима где су представници Српске напредне странке бар у неком моменту остали сами заокруживали своју изборну листу и убацивали гласачке листиће у кутију без икакве озбиљне контроле. Истовремено су заокруживали на Изводу из бирачког списка имена људи за које су знали да сигурно неће доћи да гласају, али због неспретности нису успевали да те две радње ускладе. Како је ово могуће? Тако што су сви активисти Српске напредне странке имали копије Извода из бирачког списка за своје бирачко место. Контролом су, пре избора, утврдили ко на дан избора неће бити у месту и слободно су могли манипулисати тим подацима. Ван бирачког места се гласало без потврде о бирачком праву. Члановима проширеног састава, осим из Српске напредне странке, нису дозвољавали да иде код бирача који гласају ван бирачког места тако да су сами заокруживали гласачки листић, а вероватно нису ни видели све бираче код којих су наводно ишли да би гласали ван бирачког места. Члан Републичке изборне комисије затекао председника једног бирачког одбора како потписује потврде о гласању ван бирачког места и потписује се уместо бирача код којих је наводно био ради гласања.

С обзиром да је Александар Вучић јавности обећао да ће на овим изборима излазност бити већа од 50%, његови бирачки одбори су морали и за то да се побрину. Где год је било могуће правили су договор са другим члановима бирачких одбора да заокруже одређени број гласачких листића и бирача у Изводу из бирачког списка да би постигли обећану излазност. „Великодушно“ су нудили да, на пример за Српску напредну странку заокруже и убаце 80 листића, а за странку члана бирачког одбора који је био спреман на такву трговину 20. Буквално, нису презали ни од чега. Шетња активиста Српске напредне странке са Изводом из бирачког списка у руци и позивање, често присилавање, оних који нису гласали да иду и да

гласају је слика коју је сигурно приметио сваки грађанин Србије. То кривично дело нису ни скривали. Као ни позивање власника мобилних телефона на основу података о власницима које је је својој странци доставила члан Републичке изборне комисије Јана Љубичић, која је један од директора у Телекому Србија.

О бахатости Српске напредне странке можда најсликовитије говори понашљење функционера у општинској управи Стара Пазова. У овој локалној самоуправи Општинска изборна комисија користи на званичном печату неки непознати грб. Са тим грбом је уз потпис печатиран цео изборни материјал. Можда је тешко веровати, али на грбу Општинске изборне комисије и даље стоји петокрака. Посебно забрињава чињеница да надлежни органи и након упозорења, затим приговора и жалбе управном суду нису реаговали. Напротив. Приговор је одбачен као неоснован, а жалба одбијена.

Подносилац приговора, а затим и жалбе је веровао да се ради о неком старом неважећем печату и мислио је да је доволно да на то упозори надлежне органе, којима петокрака на грбу не смета. Ради се о томе да у овој локалној самоуправи користе печат Социјалистичке Републике Србије.

Ово је вальда најбоља илустрација како је то када се нека бахата власт понаша по оној народној: "Може ми се". Е, том крилатицом су се напредњаци водили и у целом овом нерегуларном и монтираном изборном поступку. Верујемо да ће и петокрака на печату Општинске изборне комисије као и целокупни нерегуларни парламентарни избори уз доказе који су наведени у овој уставној жалби бити довољан разлог Уставном суду да поништи Извештај о проглашењу избора као и доделу посланичких мандата на основу нерегуларних избора.

Утврђивање резултата

По завршеном пријему записника са бирачких места, Републички завод за статистику је применом члана 86. Упутства за спровођење избора, позивао чланове Републичке изборне комисије да свако за округ где је био координатор, парафира логичко-рачунско грешке које су последица омашке у попуњавању записника о раду бирачког одбора, без увида у записнике са бирачког места. Чланови Комисије из Српске радикалне странке су то одбијали и тражили су записник који су им тек на упорно инсистирање дати су увид. Остали чланови Комисије то нису радили. На пример, на бирачким местима у Земуну бр. 28 и 61. члан Републичке изборне комисије из Српске радикалне странке приметила је грешке које статистика случајно или намерно није приметила. На бирачком месту бр. 28 разлика у броју уписаных бирача и примљених листића била је 636, а на дан избора бирачки одбор није пријавио ту разлику, због

чега је тражен увид у цак, али то није дозвољено. На бирачком месту бр. 61 број примљених листића је према записнику био нула, ни ту није било отварања цака, наравно те записнике координатор није паравирао, али јесте неки други координатор за Београд, који није тражио утврђивање правог стања. На бирачком месту бр. 24 на Чукарици статистика је констатовала омашку, кад је координатор од службеника статистике тражио увид у записник, службеник је негде однела записник тако да тај записник није паравиран, али је после то бирачко место било међу 233 бирачка места где су се избори понављали, сходно члану 87. Упутства. Значи иста грешка у записнику о раду бирачког одбора може бити и логичко-рачунска грешка, као последица омашке, а може бити и разлог за понављање избора на том бирачком месту, по потреби статистике или на основу захтева које представници Републичког Завода за статистику испуњавају.

Републичка изборна комисија је на предлог Завода за статистику на 233 бирачка места, применом члана 87. Упутства, донела одлуку о понављању избора. Избори су поновљени на овим бирачким местима због наводне немогућности утврђивања резултата на тим бирачким местима. С правом доводимо у питање регуларност ове одлуке, с обзиром да чланови Републичке изборне комисије нису отварали цакове са изборним материјалом и нису са сигурношћу утврђени први резултати на тим бирачким местима. Под тим околностима није било могуће констатова да ли је стварно требало поновити гласање.

Решење Републичке изборне комисије о понављању избора донето је као решење о понављању избора на 234 бирачка места због поништавања резултата избора на тим бирачким местима, што није тачно, с обзиром да су само на првом бирачком месту у решењу о понављању избора, поништени резултати избора, а на преостала 233 бирачка места резултати нису могли бити поништени попшто нису ни утврђени у складу са члану 87. Упутства.

Електронске седнице Републичке изборне комисије

Врхунац незаконитог рада Републичке изборне комисије јесте доношење одлуке о електронским седницама и то два дана пред одржавање поновљених избора заказаних за 1. јул 2020. године. Електронске седнице заправо и нису јер „се одржавају“ имејл порукама са за или против дневног реда и предложених одлука, без права расправе по тачкама дневног реда. Чланови су доносили одлуке без електронског потписа, што значи да све те одлуке нису ни донете.

Од 29. јуна када је усвојена незаконита Одлука о допунама Пословника Републичке изборне комисије, Комисија седнице „одржава“ електронским путем, без елементарних техничких услова за овакав вид седница и правовољаног одлучивања, у смислу

електронског сертификата и електронског потписа који би гарантовали аутентичност садржаја поруке и истовремено служили као доказ да порука и прилог уз поруку нису промењени на путу од пошиљаоца до примаоца и што је још важније гарантовали идентитет пошиљаоца поруке. Без ових елементарних техничких услова за овакав вид одржавања седница Републичке изборне комисије не постоје докази да су члановима Комисије достављани оригинални (на путу од пошиљаоца до примаоца неизмењени) документи подобни за одлучивање, а нарочито да су чланови Републичке изборне комисије несумњиво гласали на начин како је то приказано у записницима са ових „електронских“ седница, са доказом о потврди њиховог идентитета. Без електронског сертификата и потписа нема доказа ни о аутентичности материјала о коме се одлучивало, као ни доказа о идентитету члanova Републичке изборне комисије који су гласали. Само ова чињеница довољна је за поништавање изборних резултата.

Чак и да су одржаване и регуларне електронске седнице за њих није било потребе. У време када је Републичка изборна комисија одлучила да комуницирају на такозваним електронским седницама није било никаквог огранишења окупљања у затвореном простору. Да је и било у згради Народне скупштине где је седиште Републичке изборне комисије било је могуће обезбедити простор за одржавање безбедне седнице, са потребном удаљеношћу између члanova. Ако није било могуће држати седнице Републичке изборне комисије, како је онда било могуће држати, на пример, седнице Владе Републике Србије?!

Проглашавање резултата избора

Републичка изборна комисија сходно члану 86. став 1. Закона о избору народних посланика резултате избора објављује у року од 96 часова од часа завршетка гласања. Ставом другим истог члана регулисано је да од завршетка гласања до објављивања резултата избора Републичка изборна комисија објављује преко средстава обавештавања привремене податке о резултатима избора. То Републичка изборна комисија за ове парламентарне изборе није урадила. С правом верујемо да им је требало време да наместе изборне резултате по напред договореној пројекцији.

Резултати избора су проглашени на такозваној електронској седници. Односно члнови Републичке изборне комисије су мејлом одговарали на питање да ли су за или против Извештаја о укупним резултатима избора за народне посланике Народне скупштине Републике Србије. Седница Републичке изборне комисије није одржана, члновима Комисије је ускраћено право да расправљају о Извештају и уопште о управо одржаним изборима. Гласање мејлом без електронског потписа је неважеће. Не може се доказати да је мејлом

одговорио баш члан Републичке изборне комисије. Закључак је да резултати последњих парламентарних избора у ствари нису ни проглашени.

Извештај о укупним резултатима избора за народне посланике Народне скупштине мора лично да потпише сваки члан Републичке изборне комисији, или бар чланови који изборе сматрају регуларним и законитим. Поставља се питање како изгледа Извештај са последњих избора. Где су потписи чланова Комисије?! Можда су одштампани мејлови, без потписа наравно, прилог овог Извештаја. Можда мејлови замењују потписе чланова Комисије. У изборном процесу у којем ништа није било регуларно ни оваква смејурија не би била изненађење.

На исти начин већина у Републичкој изборној комисији 15. јула 2020. године извршила је доделу мандата изабраним народним посланицима.

Сви наведени разлози неспорно доводе у питање регуларност избора одржаних 21. јуна 2020. године за народне посланике Народне скупштине Републике Србије и указују на очигледне незаконитости у изборном процесу.

Опште је познато у теорији права да су право и морал уско повезани и да без морала право не може опстати, морална компонента садржана у праву штити највеће моралне вредности: достојанство, част, поштење. Кршењем правних норми у току овог изборног процеса, на начин како је напред наведено дошло је до злоупотребе и права и морала, те би ови избори као такви: незаконити, нечасни и непоштени морали бити поништени.

Подносилац ове уставне жалбе предлаже Уставном суду да на јавну расправу приликом решавања по жалби позову чланове Републичке изборне комисије из Српске радикалне странке: Жељку Радета, Биљану Красић, Браниславу Чоловић, Урошу Кршића и Драгана Тришића. Сви они су спремни да расветле све неправилности последњих парламентарних избора и све махинације којима су присуствовали, али у њима нису учествовали. Уставни суд их може позвати преко Српске радикалне странке, Земун, Магистратски трг број 3.

С обзиром да законом није прописана судска контрола акта Републичке изборне комисије о проглашењу изборних резултата, жалилац сматра да Извештај о укупним резултатима избора за народне посланике Народне скупштине Републике Србије подлеже уставно судској контроли. У супротном значило би да већина у Републичкој изборној комисији одлучује о уставности и законитости избора. Због тога тражимо да Уставни суд Републике Србије донесе следећу:

ОДЛУКУ

ПОНИШТАВА СЕ Извештај о укупним резултатима избора за народне посланике Народне скупштине 02 Број 013-1465/20 од 5. јула 2020. године (Службени гласник РС. БР. 96/2020) који је усвојила Републичка изборна комисија.

ПОНИШТАВА СЕ поступак доделе мандата народним посланицима на основу Извештаја о укупним резултатима избора за народне посланике Народне скупштине (Службени гласник РС. БР. 96/2020) који је усвојила Републичка изборна комисија.

ЖАЛИЛАЦ тражи да због природе спора и државног и политичког значаја спорног правног питања Уставни суд одреди привремену меру и донесе следеће

РЕШЕЊЕ

ЗАБРАЊУЈЕ СЕ конституисане сазива Народне скупштине на основу Извештаја о укупним резултатима избора за народне посланике Народне скупштине (Службени гласник РС. БР. 96/2020) који је усвојила Републичка изборна комисија.

Земун, 16. јул 2020. године

Подносилац:
Српска радикална странка
Проф. др Вајислав Шешель